TYP-johtajien verkoston asiantuntijalausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle Työkanava Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamisesta

Esitys Työkanava Oy-nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamisesta on kannatettava. Vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukeen on kuitenkin tarpeen kiinnittää huomiota myös jatkossa. Lausunnossamme kiinnitämme huomiota näihin kahteen näkökulmaan.

Työkanava Oy:hyn kohdistui sen valmisteluvaiheessa suuria odotuksia. Vaikeimmin työllistettävien työllistymisen edistämisen toteutukseen Työkanava Oy:n kautta liittyi kuitenkin jo alun alkaen ongelmia. Malli, jossa Työkanavaan palkkausta koskeva päätöksenteko oli keskitetty yhteen TE-toimistoon, ei ollut toimiva. Toimintatapa, jossa työnhakijat koottiin pooliin odottamaan mahdollista työllistymistä, oli byrokraattinen, eikä se ollut asiakaslähtöinen ja vaikuttava. Kahden vuoden aikana toiminta saatiin käynnistymään ainoastaan Uudenmaan alueella ja sielläkin työllistettyjen määrä jäi alhaiseksi. Muualla kerättiin potentiaalisia työllistettäviä työpooliin, mutta ainoat työtarjoukset Uudenmaan ulkopuolella olivat etätyötarjouksia. Keskitetty malli ei huomioinut eroja työllisyystilanteessa eri puolilla maata. Mallista puuttui myös paikallisten yritysten tuntemus ja sen kautta mahdollisuus työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensovittamiseen. Työkanavan yhteydessä ei myöskään puhuttu työhönvalmennuksesta, joka on todettu sekä kansallisesti että kansainvälisesti tulokselliseksi työllistymisen edistämisen keinoksi vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisessä.

Tarve vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukeen on suuri. Sen merkitys kasvaa entisestään, kun TE2024 uudistus ja uusi kannustava rahoitusmalli tulevat käytäntöön. Muutosvaiheessa korostuu entisestään se, miten onnistutaan vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisessä. Tavoitteena tulee olla yhä useamman vaikeasti työllistyvän työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Tähän tarvitaan vaikuttavia vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisen keinoja. Valitettavasti Työkanava Oy ei saatujen kokemusten perusteella ollut sellainen siihen kohdistuneista odotuksista huolimatta.

Työkanava Oy:tä koskevan lainsäädännön kumoamisesityksessä todetaan, että myös vaikeimmin työllistettävien työllistymistä voidaan edistää jo olemassa olevilla tukitoimilla. Työkanava Oy:n perustaminen ei ratkaissut vaikeimmin työllistettävien työllistymisen haasteita. Sen sijaan on perusteltua kiinnittää entistäkin enemmän huomiota tukitoimiin, joilla vaikeimmin työllistettävien työllistymistä avoimille työmarkkinoille on voitu edistää tuloksellisesti. Esimerkkejä näistä keinoista ovat muun muassa työpankki, IPS-työhönvalmennus ja laatukriteereihin perustuva työhönvalmennus. Olennaista vaikeimmin työllistettävien työllistymisen edistämisessä on, että tunnetaan paikalliset yritykset ja työnhakijat ja sovitetaan yhteen yritysten työvoimatarpeet ja niille

tarjottava työvoima. Myös jatkossa tarvitaan palveluja ja niiden edelleen kehittämistä vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi.

On kiinnitettävä huomiota myös siihen, miten yrityksiä voidaan kannustaa palkkaamaan vaikeammin työllistettäviä. Yrityksiä kannustavia tukimuotoja ovat mm. yrityksen työvoimatarpeen ja työnhakijan yhteensovittaminen, yrityksen mahdollisuus tutustua vaikeammin työllistettävään työnhakijaan riskittömästi esimerkiksi työkokeilun kautta, työhönvalmennuksen antama tuki myös työnantajalle sekä vaikeammin työllistettävän työnhakijan alentuneen tuottavuuden kompensoiminen palkkatuen avulla. Tämän lisäksi voidaan käyttää sosiaalisen kestävyyden kannusteita yrityksille.

Anna-Liisa Lämsä
Verkostopäällikkö
Pohjois-Pohjanmaan TYP